

A cserszömörcebogoly (*Eutelia adalatrix*) újabb Somogy megyei felbukkanása (Lepidoptera)

SCHMIDT PÉTER

Rippl-Rónai Múzeum, 7400 Kaposvár, Fő utca 10., Hungary, e-mail: peter.schmidt.smmi@gmail.com

SCHMIDT, P.: *New occurrence of Eutelia adalatrix (Lepidoptera) in Somogy county (Hungary).*

Abstract: In June 2019, one specimen of *Eutelia adalatrix* (Hübner, 1813) has been collected at night along the Deseda creek. It immediately seemed an interesting occurrence data, however, as it revealed later, this was only the second specimen after 50 years of this species, collected in Somogy county.

Keywords: faunistic data, *Eutelia adalatrix*, Somogy county

Bevezetés

A Pannon Egyetem keszthelyi Georgikon Karán folytatott természetvédelmi mérnöki szak mesterképzésének az elvégzéséhez készítendő diplomadolgozatom témája a Deseda-tó és környékének éjjeli nagylepkefaunája. Az ehhez szükséges adatokat már 2017-től kezdve gyűjtöm, és a jövőben az eredményeket publikálni szeretném. A mostani rövid cikkben az előbb említett felmérésorozatban, 2019. június 20-án folytatott éjszakai lámpázás során gyűjtöttem a cserszömörcebogolyt (*Eutelia adalatrix* (Hübner, 1813)), amelynek a megféle előfordulási adatáról adok most hírt.

Anyag és módszer

A Kaposvár melletti Deseda-tó környékén folytatott éjszakai nagylepkéket célzó felmérések során fénycsapdázást és lámpázást egyaránt alkalmaztam. A kérdéses lepke egyetlen példányát lámpázással: kifeszített fehér lepedő 160 W-os higanygőzlámpával történő megvilágításával fogtam. Az izzó működéséhez szükséges áramot egy Honda Eu 22i aggregátor szolgáltatta.

A 2018. június 20-ai lámpázáskor a felszerelést Kaposvár-Toponártól délnyugatra, az Új-Zaranypusztai mezőgazdasági telephez vezető úton, a Deseda-patak hidjánál állítottuk fel (46°23'02.6"N, 17°49'03.2"E). A gyűjtésben preparátor kollégám, Körtési Gábor vett részt és segédkezett. Bár a faj meghatározása egyértelmű, a nehezebben határozható fajoknál elsősorban a *Magyarország nagylepkéi* (VARGA 2010) és *A magyarországi csuklyás-, szegfü- és földibaglyok atlasza* (RONKAY és RONKAY 2006) című kiadványokat hívtam segítségül.

Eredmény és megvitatás

2019. június 20-21-én végzett éjszakai lámpázás alkalmával egy példány cserszömörcebagoly (*Eutelia adalatrix*) érkezett a megvilágított lepedőre, hozzávetőlegesen 23 óra körül. A faj itteni felbukkanása érdekes előfordulási adatnak számít.

A cserszömörcebagoly (*Eutelia adalatrix*) egy ponto-méditerrán elterjedésű, erősen melegkedvelő nagylepke. Magyarországi populációi elterjedési területének az északi határát képezik. Hazai fő tápnövénye a cserszömörce (*Cotinus coggygria*), amely szub-méditerrán, mész- és melegkedvelő cserjefaj, így nagyobb állományaival főként meszes alapközvetű középhegységeink déli lejtőin találkozhatunk. Az ilyen élőhelyeken a tárgyalt lepkefaj sem számít ritkának, sőt a megfelelő élőhelyeken nagyobb számban is felléphet.

A Deseda-patak melletti biotóp azonban sok szempontból elüt a faj számára optimális élőhelytől: a Külső-Somogy és a Zselic határán elhelyezkedő terület talaja enyhén savanyú és az egyéb abiotikus, klimatikus körülmények (évi középhőmérséklet, nap-sütéses órák száma) sem teszik lehetővé tápnövényének - természetes - jelenlétét. Hogy mégis felbukkant egy példánya, erre két lehetséges magyarázatot lehet adni.

Az egyik, hogy a legközelebbi előfordulási helyétől repült ide. Hazai legerősebb állományai a Dunántúli-középhegységben tenyésznek, innen esetleg a Balaton-felvidékről juthatott el Kaposvárra, de sokkal valószínűbb, hogy a Mecsek területéről származik a példány. Ebben a légvonalban nagyjából 45-50 km-nyire fekvő tájegységben is előfordul, de ritkább, mint a korábban említett területeken. Valószínűleg jól repülő fajról van szó, bár vándorlásáról csak egy helyen találtam említést (WAGNER 2005-2019).

Felbukkanásának másik lehetséges magyarázata a tápnövényének az egyre gyakoribb ültetése, mint díszcserje. A cserszömörce virágzaskor, valamint élénkzörösre színeződő levelei miatt késő ősszel is igen látványos, valamint jól bírja a meleg és száraz periódusokat. A könnyen felismerhető tápnövénye miatt bejártam a lelőhely tágabb környékét, és cserszömörcebokrokat a lámpázóhelytől csupán 400 m-nyire futó 61-es elkerülő út mentén dísznővényként telepítve találtam. Utóbbi magyarázat mellett szól az a körülmény is, hogy a megkerült példány teljesen ép, valószínűleg frissen kelt egyed volt.

A cserszömörcebagoly Kaposvár melletti felbukkanása azért is számít érdekes adatnak, mert eddig csupán egyetlen publikált előfordulása ismert Somogy megyéből. Rézbányai László fogta a fajt 1962 és 1965 között Balatonszabadi mellett (RÉZBÁNYAI 1972), érdekes módon akkor is csupán egyetlen példányát. Tehát a több, mint 50 évvel később, 2019-ben fogott egyed a második publikált adata a cserszömörcebagolynak Somogyból.

Irodalom

- ÁBRAHÁM L. és UHERKOVICH Á. 2001: Somogy nagylepke faunájának katalógusa (Lepidoptera: Macrolepidoptera), Somogy fauna katalógusa. - *Natura Somogyiensis* 1: 329-374.
- RÉZBÁNYAI L. 1972: Vizsgálatok a Balaton délkeleti (Balatonszabadi-Zamárdi) partvidékének nagylepkefaunáján (Lepidoptera). - *Folia Entomologica* 25(2): 229-252.
- RONKAY G. és RONKAY L. 2006: A magyarországi csuklyás-, szegfü- és földibaglyok atlasza. - *Natura Somogyiensis* 8: 1-416.
- VARGA Z. (szerk.) 2010: Magyarország nagylepkéi, Heterocera Press, Budapest
- WAGNER W. 2005-2019: *Eutelia adalatrix* (Hübner, 1813) Lepidoptera and their ecology - http://www.pyrgus.de/Eutelia_adalatrix_en.html - Last accessed in 08.21. 2019.